

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 25/03289-2
Arkivkode: ---
Saksbehandler: Roy Bøhmer
Deres referanse: 25/4063
Dato: 22.01.2026

Høringssvar om endringer i arbeids- og velferdsforvaltningsloven om behandlingsansvar i arbeids- og velferdsforvaltningen

Vi viser til høringsnotat 11.11.2025 om forslag til endringer i lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. En tydelig og helhetlig tilnærming til behandlingsansvar for personopplysninger etter nav-loven er etterspurt. KS støtter derfor formålet med særlig å klargjøre ansvarsforholdene rundt § 14 a i nav-loven. Oppsummert ønsker vi å bemerke følgende:

1. KS mener konsekvensene av ny plassering av ansvaret for vurderinger etter § 14 a mangler tilstrekkelig utredning.
2. KS mener felles behandlingsansvar i dette tilfellet bør hjemles i forskrift fremfor lov.
3. KS mener behandlingsansvaret på statlige side må klargjøres ytterligere.
4. KS mener formålet med forskriften bør tydeliggjøres.
5. KS mener det mangler sammenheng mellom kommunenes ansvar og muligheten de har til å påvirke utøvelsen av ansvaret.

Nærmere om våre merknader:

KS mener konsekvensene av ny plassering av ansvaret for vurderinger etter § 14 a mangler tilstrekkelig utredning.

Utgangspunktet for KS' kommentarer er at endringen som foreslås i § 14 a er mer prinsipiell enn høringsnotatet behandler den som.

Å diskutere håndtering av personopplysninger i en så kompleks organisasjon som Nav er i seg selv utfordrende. At man gjennom de aktuelle forslagene har forsøkt å løse et spørsmål om behandlingsansvar ved også å endre ansvaret for tjenesten (§ 14 a) gjør det enda vanskeligere å vurdere konsekvensene. KS mener høringsnotatet primært har oppmerksomhet på spørsmål rundt behandlingsansvar, mens endring av ansvaret for selve vurderingen er for lite diskutert. Flere spørsmål er relevante, uten at høringsnotatet gir tydelige svar:

- Bidrar endringen til «to dører inn»?
- Hva var utfordringene som gjorde at man innførte § 14 a, og bidrar endringene til å løse de utfordringene?
- Hvis dagens situasjon har endret seg vesentlig fra man innførte § 14 a, hva er da funksjonen til paragrafen i dag?

Forslaget inneholder ikke noen bestemmelse om hvordan ansvaret for vurderingene skal fordeles mellom partene i praksis. § 14 a er rettet mot bistand til å beholde eller skaffe seg arbeid. Derfor er det naturlig at

vurderingene i hovedsak gjennomføres av statlig del i Nav-kontoret, som har de fleste arbeidsrettede tiltakene.

KS mener det bør vurderes om ansvars plasseringen for vurderingene kan tydeliggjøres, enten i lovtekst, forskrift eller forarbeider, slik at det klart kommer frem at kommunens ansvar er knyttet til vurderinger som er nødvendige for kommunale oppgaver etter sosialtjenesteloven. En slik presisering vil bidra til bedre samsvar mellom formelt ansvar og praksis, og redusere risikoen for en utilsiktet forskyvning av oppgaver mellom stat og kommune. En presisering vil fortsatt gi Nav-kontorene handlingsrom til å finne hensiktsmessige lokale måter å organisere arbeidet på.

Praktiske konsekvenser av ulike forvaltningsnivå

Vurdering etter § 14 a første ledd skal være skriftlige, og regnes som vedtak. Vedtakene kan påklages til nærmeste overordnede organ, jf. § 14 a andre ledd. Forslaget til endringer i § 14 a innebærer at ansvaret for gjennomføring av vurdering faller på partene i partnerskapet. KS legger til grunn at dette også innebærer ansvar for å fatte vedtak etter bestemmelsen.

Et delt ansvar for vedtakene reiser spørsmål om det er forvaltningsmessig forskjell på om et vedtak etter § 14 a treffes av kommunen eller staten. Siden Nav-kontoret har to styringslinjer, vil nærmeste overordnede organ ikke være entydig bestemt. Forslaget og høringsnotatet gir lite hjelp i å vurdere spørsmål om hvem som i siste instans er ansvarlig for vedtaket, og om for eksempel klager skal håndteres av ulike klageinstanser. Slik vi forstår endringsforslaget, innebærer det en utilsiktet endring i forvaltningen av ordningen.

KS understreker at det vil være uheldig med tanke på forutsigbarhet for innbygger om det er noen praktiske forskjeller avhengig av hvem som fatter vedtaket. Problemstillingen underbygger behovet for å klargjøre hvorfor dagens ansvars plassering foreslås endret, jf. våre kommentarer over.

KS mener felles behandlingsansvar i dette tilfellet bør hjemles i forskrift fremfor lov

Spørsmålet om behandlingsansvar for behandlinger etter § 14 a er relatert til spørsmålet om ansvaret for å gjennomføre vurderingene. Det oppstår likevel ikke et grunnlag for felles behandlingsansvar bare fordi begge parter har ansvar for vurderingene. Grunnlaget for et felles behandlingsansvar oppstår når en part ikke alene bestemmer formål og middel med behandlingen. I praksis skjer det gjerne når flere parter behandler de samme dataene – typisk i en felles IT-løsning.

KS deler vurderingen av at kriteriene for felles behandlingsansvar er til stede med dagens praksis der vedtak fattes i statlige systemer, særlig med foreslåtte endringer i § 14 a. Men selv med de foreslåtte endringene i § 14 a vurderer KS at det nettopp er praksisen som gjør det aktuelt med felles behandlingsansvar - ikke lovens plassering av vurderingsansvar alene. Bruk av felles IT-løsning for vedtak etter § 14 a er det mest åpenbare eksempelet på slik praksis. Hvis forhold og praksis endrer seg over tid, kan det føre til at et felles behandlingsansvar ikke lenger vurderes som like hensiktsmessig.

Forslaget om lovfesting av felles behandlingsansvar låser dermed partene på et område som bør være mer dynamisk, og som er styrt av forhold som det er opp til den enkelte kommune og partnerskap å bestemme.

KS mener derfor at felles behandlingsansvar må hjemles i forskrift fremfor lov, og knyttes til bruk av felles IT-løsning. Det kan bidra til et mer digitaliseringsvennlig og fleksibelt regelverk, der også praksis kan endres uten behov for lovendring.

KS mener behandlingsansvaret på statlige side må klargjøres ytterligere

I ny § 2 a tredje ledd foreslås Arbeids- og velferdsetaten som behandlingsansvarlig fra statens side. Dette er en endring fra gjeldene rett, der behandlinger etter § 14 a faller inn under den generelle plasseringen av behandlingsansvar hos Arbeids- og velferdsdirektoratet – en generell bestemmelse som ellers opprettholdes i forslag til ny § 2 a første ledd. KS mener det er uklart hvordan denne forskjellen i ansvars plassering mellom etat og direktorat er ment å forstås.

I tilsynelatende konflikt med forslag til ny § 2 a tredje ledd, står det i forslag til forskrift § 1 at forskriften regulerer det felles behandlingsansvaret mellom Arbeids- og velferdsdirektoratet og kommunene, og at

det er direktoratet og kommunene som skal sikre at forpliktelsene til de behandlingsansvarlige blir overholdt. I forslag til forskrift § 4 står det at den registrerte kan utøve sine rettigheter i henhold til personvernforordningen overfor Arbeids- og velferdsetaten og den enkelte kommune. Denne vekslende og tilsynelatende motstridende omtalen av hvem som er behandlingsansvarlig fra statens side, bidrar til uklarhet og gjør det vanskelig å danne seg et bilde av hvordan helheten er tenkt ivarettatt i praksis. KS mener også det er behov for å klargjøre på hvilket nivå i Arbeids- og velferdsetaten statens ansvar blir ivarettatt. Plasseringen påvirker kommunens oppgaver. Er for eksempel personvernerklæring noe som kan utarbeides i de lokale partnerskapene? Kan et samarbeid om utarbeidelse av personvernkonsekvensvurderinger skje lokalt?

KS mener formålet med forskriften bør tydeliggjøres

KS etterlyser en redegjørelse i høringsnotatet om hva som ligger til grunn for bestemmelsene i forslag til forskrift. Våre kommentarer er derfor overordnede på dette område.

KS forstår det som at hensikten med forskriften er å oppfylle kravene i personvernforordningen artikkel 26; å fastsette partenes respektive ansvar for å overholde forpliktelsene i forordningen, særlig med hensyn til utøvelse av den registrertes rettigheter og plikten til å framlegge informasjonen nevnt i forordningens artikkel 13 og 14. KS støtter at felles behandlingsansvar mellom den enkelte kommune og stat ordnes gjennom forskrift fremfor avtale mellom partene.

KS mener forskriftens § 1 (Formål) på en tydelig måte bør gjenspeiler denne hensikten.

KS mener det mangler sammenheng mellom kommunenes ansvar og muligheten de har til å påvirke utøvelsen av ansvaret

Felles IT-løsning

Forskriftsforslaget er utformet med utgangspunkt i bruk av felles statlige IT-løsninger, og fungerer i praksis som et pålegg om at kommunene skal bruke disse. KS mener et slikt pålegg motvirker tanken bak å ha lokale partnerskap og muligheten til å organisere arbeidet lokalt. Samtidig viser dagens praksis at det heller ikke er behov for noe slikt pålegg hvis målet er felles løsninger, da bruk av felles IT-løsninger er regelen heller enn unntaket. KS mener derfor at forskriften med fordel kan begrenses til å omfatte de kontorene som bruker felles statlig IT-løsning på området, og på den måten unngå å redusere fleksibilitet unødvendig. Det henger sammen med vår kommentar om at felles behandlingsansvar må hjemles i forskrift heller enn lov.

De formelle rammene for bruk av felles IT-løsning er ikke omtalt. Det gjelder for eksempel kommunenes mulighet til å påvirke utviklingen av IT-løsningene, samt økonomiske forhold. Summen i forslaget blir at kommunene pålegges å bruke de IT-løsningene som staten til enhver tid velger på området, uten at kostnadene for IT-løsningene er avklart, og uten noen formell adgang til å påvirke IT-løsningen. KS vurderer forslaget som mangelfullt på dette området, og som et vanskelig utgangspunkt for et likeverdig samarbeid. Å sikre kommunene likeverdighet, innflytelse, representativitet og god involvering hele veien, er også pekt på i den nasjonale digitaliseringsstrategien «Fremtidens digitale Norge», når det der vises til prinsipper for nasjonalt digitaliseringsarbeid som berører kommunal sektor.

Rutiner og bruk av IT-løsninger

Forskriftsforslaget gir Arbeids- og velferdsdirektoratet ansvaret for at IT-løsningene oppfyller kravene i personvernregelverket (§ 7) og for å ivareta de registrertes rettigheter når det forutsetter egne tilganger til IT-løsningene (§ 4). KS støtter denne plasseringen av ansvar for felles løsninger som staten eier.

I de samme paragrafene gis Arbeids- og velferdsdirektoratet anledning til å utarbeide nødvendige rutiner for hhv. bruk av IT-løsningene og å ivareta de registrertes rettigheter. Forslaget pålegger også de behandlingsansvarlige (inkl. kommunene) å følge rutinene i egen virksomhet.

Å ensidig plassere ansvaret hos direktoratet gir en risiko for at det på noen områder oppstår konflikt med kommunens egne rutiner.

Rutiner det er avgjørende at er felles for alle Nav-kontor bør utarbeides sentralt. Men å sikre like rutiner internt på et kontor ved å delegere utarbeidelse av rutinene til Arbeids- og velferdsdirektoratet er en unøddig svekkelse av den lokale friheten til å organisere og styre egen virksomhet. KS mener forskriftsforslaget mangler denne nyansen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Høringsnotatets beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvensene forutsetter at forslagene har liten eller ingen påvirkning på gjeldene praksis. En sentral styrke ved partnerskapsmodellen er nettopp muligheten til å tilpasse arbeidet til lokale behov. Siden det er grunn til å anta at praksis varierer mellom kontorene, etterlyser KS at høringsnotatet gjør nærmere rede for hva som regnes som dagens praksis. Konsekvensene av forslaget må vurderes i lys av partenes respektive operative rolle i dag, hvilke IT-systemer som benyttes og i hvilken grad man utfører oppgaver på hverandres områder når det gjelder § 14 a. Så lenge det ikke er tilstrekkelig utredet, blir både behovet for og konsekvensene av forslaget vanskelig å vurdere.

Et pålegg om bruk av felles IT-løsning kan påvirke kommunenes handlingsrom, selvstyre og ansvar. KS etterlyser at disse forholdene er utredet nærmere.

Et felles behandlingsansvar vil ha administrative konsekvenser for kommunen, uten at høringsnotatet beskriver disse.

Kunnskapsgrunnlaget i høringsnotatet er etter KS' syn utilstrekkelig til å trekke konklusjonen om at det ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Med hilsen

Kristin W Wieland

Områdedirektør

Forskning, innovasjon og digitalisering

Asbjørn Finstad

Avdelingsdirektør

Strategisk IKT og digitalisering

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur